

Brott

Brottets objektiva sida

Brottsrekvisit

Ett rekvisit är detsamma som ett villkor. Varje beskrivning av ett brott uppställer ett antal villkor för att man ska kunna säga att ett brott har begåtts. Dessa kallas i juridik för rekvisit. Se exempel nedan. Brottet kallas ofredande. Vilka rekvisit (villkor) uppställs? Måste allt i bestämmelsen vara uppfyllt eller finns det alternativa rekvisit?

Ofredande kräver att någon fysiskt antastar någon annan, om gärningen är ägnad att kränka den utsattes frid på ett kännbart sätt. Eller om någon utsätter annan för störande kontakter eller annat hänsynslöst agerande, om gärningen är ägnad att kränka den utsattes frid på ett kännbart sätt.

BrB 4 kap 7 § Den som fysiskt antastar någon annan eller utsätter någon annan för störande kontakter eller annat hänsynslöst agerande döms, om gärningen är ägnad att kränka den utsattes frid på ett kännbart sätt, för ofredande till böter eller fängelse i högst ett år.

Rekvisiten kan skrivas abstrakt eller konkret. Det innebär att det i vissa brott kan stå hur gärning i allmänhet kan gå till jämfört med hur gärningen måste gå till. Notera nedan skillnaden mellan brotten "mord" och "tillgrepp av fortskaffningsmedel". Formulering för mord är abstrakt hållen. Hur man går till väga för att döda en annan människa spelar ingen roll. För att dömas för tillgrepp av fortskaffningsmedel måste man, rent konkret, köra en till exempel en bil.

Handlingsrekvisit

Gärningar avser inte bara handlingar, dvs att någon fysiskt agerar, utan även underlåtenhet. Att man låter bli att agera. Till exempel brottet "trolöshet mot huvudman". Det kan ske genom handling eller genom underlåtenhet. Man kan missbruka sin förtroendeställning aktivt, eller genom att låta bli att göra något. Om man inte sköter det jobb man har fått i förtroende, så skulle det kunna utgöra ett brott.

Effektrekvisit

Utöver gärningsrekvisit (handling/underlåtenhet) kräver många brott att en effekt inträffar. Vilka effekter måste inträda i brotten nedan?

För stöld krävs att "skada" uppstår (i detta fall är det fråga om ekonomisk skada). För djurplågeri måste "lidande" inträffa. Det innebär att om någon skada eller om något lidande faktiskt inte inträffat, så har inte brotten stöld respektive djurplågeri begåtts.

Observera att det dock kan finnas andra bestämmelser i brottsbalk som kan bli aktuella. När det gäller att olovligen ta något och ett sådant tagande inte orsakar skada kan det ändå vara brottsligt. Se nedan och jämför med stöldparagrafen.

För "egenmäktigt förfarande" döms man om man olovligen tar vad annan tillhör, även om det inte orsakar skada. Skadan är alltså ekonomisk skada och bedömning sker normalt utifrån marknadsvärde. Därför är ett tillgrepp av registreringsskylt inte en "stöld" utan "egenmäktigt

förfarande". En registreringsskylt har inte ett marknadsvärde

Farerekvisit

Andra brott kräver att gärningen inneburit en fara, då pratar man om farerekvisit. Till skillnad från effektrekvisitet måste inte någon effekt inträffa. Det räcker att en fara (en risk) med någons agerande.

Urkundsförfalskning kräver till exempel att "åtgärden innebär fara i bevishänseende". Det räcker inte med att bara skapa ett förfalskat ID-kort, det måste finnas en fara att det kan användas. Om man skapar ett ID-kort på skoj, för att slänga sen, föreligger inte fara i bevishänseende (det finns ingen fara att det kommer att användas i praktiken och felaktigt användas som bevis för att identifiera en person).

Många brott har blandade rekvisit. Vad krävs för att någon ska kunna anses ha uppfyllt kraven för "mordbrand"?

Farerekvisitet innebär att det räcker med fara för att någon skadas. För att dömas för mordbrand krävs inte att någon faktiskt dör (eller ens skadas).

Det som bedöms är om det faktiskt förelåg en fara för att någon skulle kunna skadas, eller att egendom skulle kunna skadas. Den bedömningen görs i ögonblicket någon anlägger en brand.

Man talar om en konkret fara – att det varit möjligt eller sannolikt att en effekt skulle inträffa.

Det finns även abstrakt fara – som inte tar sikte på den konkreta situationen. I stället räcker det med att något "vanligen", "typiskt sätt" eller "genomsnittligt" kan leda till en viss effekt. Det uttrycks ofta med orden "ägnat att...".

För att dömas spelar det ingen roll om gärningsmannen själv vetat att man aldrig skulle genomföra hotet (det finns ingen konkret fara). Det räcker med att hotet skulle kunna väcka allvarlig rädsla hos mottagaren. Som du kanske noterade, måste en person även hota någon, det finns alltså ett handlingsrekvisit.

För att kunna dömas för en misshandel måste någon tillfoga annan person, skada, sjukdom, smärta eller försätta personen i vanmakt eller annat sådant tillstånd. Det krävs alltså en handling och en effekt. Effekterna är alternativa. Det räcker med skada eller smärta. Vanmakt innebär att man befinner sig i en situation då man inte ha kroppslig kontroll, ex medvetlöshet eller sömn eller berusning av alkohol eller narkotika.

Vad krävs för att någon ska anses ha begått en misshandel?

För att kunna dömas för en misshandel måste någon tillfoga annan person, skada, sjukdom, smärta eller försätta personen i vanmakt eller annat sådant tillstånd.

Det krävs alltså en handling och en effekt. Effekterna är alternativa. Det räcker med skada eller smärta. Vanmakt innebär att man befinner sig i en situation då man inte ha kroppslig kontroll, ex medvetlöshet eller sömn eller berusning av alkohol eller narkotika.

Avslutande om rekvisit

Det räcker inte med att konstatera att en person uppfyller rekvisiten för att kunna döma för brottet.

Nästa steg är att bedöma den subjektiva sidan av brottet (mer om det längre fram). Det betyder i korthet att det krävs uppsåt som täcker alla rekvisit i en bestämmelse (eller oaktsamhet, när det uttryckligen nämns). Detta kallas täckningsprincipen.

De olika varianterna spelar också roll för fullbordanspunkt. Brott som kräver att en viss effekt inträffar kan inte anses fullbordade utan att effekten uppstår. För brott med farerekvisit räcker det med att fara uppstår.

Fullbordanspunkt spelar i sin tur roll för att veta om brott som dömas på försöksstadiet (hur den bedömningen görs kommer vi till).

Sammanfattning

- Samtliga rekvisit i en bestämmelse måste vara uppfyllda.
- Det kan finnas alternativa rekvisit, då räcker det ena.
- Man skiljer mellan handlingsrekvisit, effektrekvisit och farerekvisit.
- De olika rekvisiten kan spela olika roll för när ett brott anses fullbordat.
- De objektiva rekvisiten måste täckas av subjektiva rekvisit för att ett brott ska anses ha begåtts.

Brottets subjektiva sida

Endast handling som står nedskrivnen i lag kan utgöra ett brott. Exempel på lag: Brottsbalk (BrB)

Men även på andra håll: Trafikbrottslag Narkotikastrafflag, Skattebrottslag, Smugglingslag, Knivlagen, Vapenlag, samt i annan lagstiftning, som miljöbalk, upphovsrättslagstiftning etc.

Varje brottsbeskrivning/lagrum innehåller delar som alla måste vara uppfyllda (de kan vara alternativa, då behöver inte alla vara uppfyllda). Dessa kalla objektiva rekvisit.

Det räcker dock inte att konstatera att de objektiva rekvisiten är uppfyllda. Vi måste också svara på frågan, vilken inställning hade personen som utförde handlingen. Subjektiva rekvisit.

Alla objektiva rekvisit måste vara täckta av ett subjektivt rekvisit, uppsåt eller oaktsamhet.

Charlie slår till Dennis i ansiktet med knuten näve, så att smärta uppstår.
Charlie har tillfogat annan person kroppskada (och smärta).
Vad var Charlies inställning vid stunden för handlingen?
Ville Charlie skada Dennis? Hade Charlie uppsåt att skada?

De subjektiva rekvisiten delar vi upp i tre nivåer

- **Avsiktsuppsåt**
- **Insiktsuppsåt**
- **Likgiltighetsuppsåt**

För vissa brott kan man även straffas för att man varit oaktsam (**medvetet** eller **omedvetet oaktsam**).

Anledningen till att vi måste koppla subjektiva rekvisit till de objektiva rekvisiten är att vi bara anser att en person gjort sig skyldig till ett brott om man har någon personlig skuld – rena olyckshändelser

kan alltså inte bestraffas.

From:

<https://www.juridik.kristiansen.nu/> - Juridik på gymnasiet

Permanent link:

<https://www.juridik.kristiansen.nu/doku.php?id=straffraett:brott&rev=1713175463>

Last update: **2024/04/15 10:04**

